

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Ұлттық ойын - Ұлт қазынасы

ЖАРИЯЛАНДЫ
27.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/173902/

Тажибаева Гулайна Жанабаевна

Лауазымы: тәрбиеші

Шымкент қаласы.

№35 “Сәуле” бөбекжай- бақшасы

Кіріспе: Ұлттық ойындар — қазақ халқының мәдени мұрасының бір бөлігі, оның рухани әлемін, дүниетанымын, тарихын, салт-дәстүрін, мінез-құлқын бейнелейтін ерекше құндылық. Қазақтың ұлттық ойындары ұрпақтан-ұрпаққа мұра болып, халықтың бойындағы ұлттық рухты сақтап, жас ұрпақтың тәрбие алуына ықпал етеді. Сондықтан ұлттық ойындарды ұлт қазынасы деп атауға толық негіз бар.

Ұлттық ойындардың тарихы мен маңызы

Қазақ халқының ұлттық ойындары өздерінің ертеден келе жатқан тарихымен танымал. Бұл ойындар адамдардың күнделікті өмірінде маңызды рөл атқарған, сонымен қатар олар жастардың денсаулығын нығайтып, ой-өрісін дамытатын құрал ретінде қолданылған. Ұлттық ойындардың көпшілігі адамның шыдамдылығын, ақыл-ойын, жылдамдығын, төзімділігін арттыруға бағытталған.

Ерте замандарда қазақ халқы өмірінің көптеген салаларында ойындар мен ойын түрлерін пайдаланды. Жас балалар мен ересектер үшін арнайы ойындар ұйымдастырылып, олар арқылы мәдениет, дәстүр, әлеуметтік нормалар мен моральдық құндылықтар ұрпақтан-ұрпаққа жеткізілген. Бұл ойындар қоғамдық өмірдің ажырамас бөлігі болған.

Қазақ ұлттық ойындарының түрлері

Қазақ халқының ұлттық ойындары өте көп. Олар, негізінен, екі үлкен топқа бөлінеді:

- Жеке ойындар** — мұнда ойыншылар жеке өз күшін, ептілігін, ұшқырлығын

байқайды. Мысалы:

- **Асық ойнау** — балалардың арасында кең таралған ойын. Бұл ойын арқылы балалар дәлдік пен зейін қойып ойнауды үйренеді.
- **Қыз қуу** — жастардың арасында таралған ат үстінде ойнайтын ойын. Бұл ойын ер жігіттің батылдығын, жылдамдығын, ептілігін көрсететін маңызды ұлттық ойыны болып табылады.

2. **Топтық ойындар** — бұларға бірнеше адам қатысып, топтық үйлесімділікті, ынтымақтастықты талап етеді. Мысалы:

- **Тоғызқұмалақ** — көне заманнан бері ойнап келе жатқан логикалық ойын. Бұл ойынды ойнау арқылы адамның ақыл-ойы шыңдалады, зеректік пен стратегиялық ойлау қабілеті дамиды.
- **Арқан тарту** — екі команда арасында өтетін физикалық ойын. Бұл ойын адамдарды бірлікке, ынтымақтастыққа тәрбиелейді.

Сонымен қатар, ұлттық ойындардың ішінде **көкпар, жамбы ату, сүйрік, жаңылтпаш** сияқты ойындар да бар. Бұлар да өз ерекшеліктері мен маңыздылығына қарай әр түрлі әлеуметтік топтар арасында ойналады.

Ұлттық ойындардың тәрбиелік мәні

Ұлттық ойындар тек көңіл көтеру мен ойын-сауық құралы ғана емес, сонымен қатар тәрбиелік мәні зор. Олар:

- **Ептілік пен күштілікті дамытады.** Құрт-құмалақ, арқан тарту, ат жарысы сияқты ойындар адамның физикалық және рухани күшін арттырады.
- **Ақыл-ойды шыңдайды.** Тоғызқұмалақ, асық ойнау сияқты логикалық ойындар адамды ойлау мен стратегия жасауды үйретеді.
- **Жауапкершілік пен ұйымшылдыққа баулиды.** Ұжымдық ойындар адамдарды ынтымақтастыққа, бірлікке, топпен жұмыс істеуге тәрбиелейді.
- **Достық пен тәртіпке шақырады.** Ойын кезінде ережелерді сақтау, әділдік пен шыдамдылық таныту жас балаларды тәртіпке үйретеді.

Ұлттық ойындардың қазіргі қоғамдағы орны

Қазіргі таңда ұлттық ойындардың маңызы бұрынғыдан да арта түсті. Әсіресе жастар арасында ұлттық ойындарды насихаттау мақсатында түрлі шаралар ұйымдастырылуда. Мектептер мен оқу орындарында ұлттық ойындар сабақтары өткізіліп, балалардың ұлттық мәдениетке деген қызығушылығы артып келеді.

Қазақстанның тәуелсіздігі мен ұлттық сананың жаңғыруымен бірге ұлттық ойындардың да қайта жандану кезеңі басталды. Қазақтың ұлттық ойындары халықаралық аренада да танылып, түрлі жарыстар мен фестивальдерде көрсетілуде.

Бұл ойындар әлем халықтарына қазақ мәдениетін танытудың, ұлттық болмысты сақтаудың бір жолы болып табылады.

Ұлттық ойындардың балабақшадағы рөлі

Балабақша – балалардың білім алу жолындағы алғашқы қадамдары. Сондықтан ұлттық ойындар осы кезеңде тәрбиенің маңызды құралы болып табылады. Балабақшадағы тәрбиешілер ұлттық ойындарды балалардың жас ерекшеліктеріне сай таңдап, оларға ойынның ережелерін түсіндіріп, оны тиімді әрі қызықты түрде ұйымдастыруы тиіс. Ұлттық ойындар балалардың қазақ тілін үйренуіне, сөздік қорын байытуына да әсер етеді.

Қорытынды

Ұлттық ойындар — қазақ халқының мәдениетінің маңызды бөлігі. Олар ұрпақтың тәрбиесі мен дамуына үлкен әсер етеді. Қазақтың ұлттық ойындары арқылы жас ұрпақтың денсаулығы жақсарып, ақыл-ойы мен мінез-құлқы шыңдалады. Олардың тәрбиелік мәні зор, олар халқымыздың рухани байлығын, тарихын және салт-дәстүрін ұрпақтан-ұрпаққа жеткізуде маңызды рөл атқарады. Сол себепті, ұлттық ойындарды сақтау, дамыту және болашақ ұрпаққа үйрету — әр қазақтың қасиетті парызы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Қазақтың ұлттық ойындары» Базарбек Тәтенаев, Алматы «Қайнар» баспасы 1994 ж
2. Бисенбаева Ж.С. Мектепке дейінгі бала тәрбиесіне арналған ұлттық ойындар. 2014ж.
3. Интернет желісі.